

چاڤیکە فتن دگەل سەیدا (صادق بەھائەدین ئامیدی)

■ دیدار: سەگشان بەدولحەکیم

ئە ڤ چاڤیکە فتنە ژ لایکە نڤیسەر [سەگشان بەدولحەکی] ل ڕۆژا دوو شەمبە ٨/٩/١٩٨٠ دگەل نڤیسەر و ڕۆژ شەنبەرێک مەزن [صادق بەھائەدین ئامیدی] بۆ رادیویا کوردی ل بەغدا ھانیووە کورن:

گوھدارێن ھێژا مە گەلەك پێخوشە ئەم رویننە خواری روینشتنەكا دویر و درێژ دگەل سەیدایی مەیی مەزن یی کو دەستەکی گەلەك درێژ ھەمی دناڤ ئەدەب و توژ و فولکلۆری مە یی گەلەك زۆرین، ھەلبەت ئەڤ ناڤە یی نێزیککی مە ھەمیانە و دگەل مە دژیت دناڤ گوڤار و روژنامە و رادیویا کوردی دا ئەڤ روینشتنا ھە یا دویر و درێژ کو بمینیت بو دیروکی و مێژوویی وەکی راپۆرت تەکی بو ئەرشیفی مللەتی مە دا کو ھەر جار ئەژیننەڤە و ساخکەینەڤە و چ جارا ژ بێرا مە نەچیت سەیدایی مە یی مەزن (صادق بەھائەدین فی گاشی یی دگەل مە روینشتیە خواری و ئەڤرۆکە روژا دوو شەمبە ریکەفتی ٨/٩/١٩٨٠.

*سەیدا تو ب خێر ھاتی؟
- خێرداری.
*سەیدا ژ کیری دەست پێیکەین؟
- کە یفا تە یە چی ئەردی حەز دکە ی ئەم بەرھەڤین.
*ئەم دی ژ بچوکیاتی تە دەست پێی کەین، ل کیری خودی تو دای و کیژ سالی بوو؟
- ئەز، بنەمالا مە خەلکی ئامیدیینە دبێژنی بنەمالا (کوتا) ئەز ل سالا (١٩١٨) یی ھاتیمە نوینی و ل وێری ھەر ژ بچوکیاتی خو و ھەتا ئەز مەزنیووم ئەز ل ئامیدی ژیم، بچوکیکی یا مە وەکی بچوکیا ھەمی کوردین دەڤەرا بەھدینانە، ھەر ژ بچوکیکی وی جھی وەسای خۆش ناڤ سەر وی کە لا بلند چیا یین مابەینا ریزە چیا یین مەتینا و ریزین چیا یی گارە ی و دەشتا بەرڤەر ھا سوپنە ی لای روژناڤا دەشتا زنی یا روژھەلات و رووباری دەرپا و سوپلاڤا خۆش و

رەنگین و جھین دی، ژ بەر ھندی و ئەز ھەر ژ بچوکیکی ئەڤینداری چیا و دول و نھال و وارنم، دیارە جھی چیا نە، کو جھی بەھدینا ب تنی بەلکو ل ھەمی کوردستانی و دەرڤە ژ ی وەلاتین جھانی جھی چیا جھین گەلەك رەنگین و گەلەك بەرھەکتەن و نرخەکا مەزن یا ھەمی چونکی ھەمی رەنگین گیا و دەھبە و ھوقا ھەمی تشت تیدا بین ھەین و بەھارین وان گەلەك سبەھی و تازەنە، زڤستانین وان گەلەك جوانن بەڤرەکا گەلەکا ستویر لی دکەڤیت.
*ئەز بەنی تە مەکتەبا خو ل ئامیدی خلاس کر؟

پشتی مەن خویندنگە ھا سەرھتایی ب ب دویمایک ئینای ئەز سی سالا مامە ل ئامیدی مەن ھاری بابی خو دکر ل بەر دوکانی بووم و ئەرزوحال مەن دنڤیسین مەحکەمی مەن کار دکر و ھاقینسی ژ ی مەن ل موستەوسفی شولدکر موستەوسفا ئامیدی ھەتا سالا (١٩٢٥) ی و ئەز چوو مە میسل مەن خویندنگە ھا ناڤنجی و سانەوی ل وێری ب دویمایک ئینا.
*و پشتی ھینگی ئەز بەنی ل میسل؟

- پشتی سالا (١٩٢٩-١٩٤٠) ی ئەز ھاتمە بەغدا دارلموعەلمین عالی ئەز چوار سالا مام، ل خزیرانا (١٩٤٤) ئەز دەرکەفتم بو مە دەرسدار ل سانەویا کەرکوکی، ل (١٥/١٢/١٩٤٤) ی مەن خویندنگە ھا ناڤنجی یا ھەلەبچە ڤەکر ئەز ل وێری ژ ی ھەفت سالا مام مودیری خویندنگە ھا ناڤنجی یا ھەلەبچە ژ وێری ئەز بو مە ھاریکاری مودیری ل سانەویا سلیمانسی ئەز دوو سالا ل وێری ژ ی مام ژ وێری سالا (١٩٥٢-١٩٥٤) ئەز چوو مە زاخو ل سالا (١٩٥٤-١٩٥٥) ی ئەز ل زاخو بووم دەرسداری خویندنگە ھا ناڤنجی یا زاخو، ئەز سالا کە مامە ل وێری، سالا پشتی ھنگی (١٩٥٥-١٩٥٦) ئەو بوو ئەز ژ وێری ڤەگواستم چوو مە سانەوی یا ھیت و ل سالا (١٩٥٦) ی ئەز ھاتمە بەغدا ناڤنجی یا (رەسافە) ل بەغدا دوو سالا ل وێری مام پاشی چوو مە ناڤنجی یا غەریبە ئەز مام ھەتا سالا (١٩٥٩).

ل سالا (١٩٥٩) ی ئەز بوومە ھاریکاری ریکە بەرێ گشتی یی خویندنگە ھا کوردی یا کو ب غەریبە ئەڤ سالا ل صەفا شەشی چوو یە صەفا ئیکی ناڤنجی...

*ئەز بەنی ژوان سەیدایا کو تو شانازیی پێدکە ی و تو پالدا ی ژیانان ئەدەبی و توژو فولکلۆری کوردی کی یە؟

- وەللاھی ھەڤالییا مە دگەل کوردی، زمانی کوردی تشتەکی سروشتی بوو، و ئەم ھەر ل جھی خو ژ ی گەلەك جارا گەلەك ھەبوون ئەم

پالدا یین کو گوھی خو بەدینە فولکلۆری خو و سترانین خو و توژی خو بەس ل نک مەن خویندنا مەن ل میسل ژ ھەمی تشتا پتر ئەز پالدام کو گوھبەدە مە زمانی کوردی.
*چاوا ئەز بەنی؟

- ل سالا (١٩٢٦) ی خودی جھی وی خو شکەت (عزەت عەزین) ھەبوو یی دویمایکی شەھید بووی ئەوی روژەکی مەن دیت ل وێری ئوتیلەك ھەبوو دگوتنی ئو تیل (زھور) روژنامەکا کوردی ناڤی وی (ژیان) بوو ل سلیمانسی دەرکەفت ل بال وی مەن دیت کو چ تشت یین کوردی مەن نە دیتبوو، ژنی مەن دیت مەن گوتی (دی وی روژنامی دەبەڤ مەن بخوینم؟) گوتە مەن (روژنامە بو تە) ئەز چوو مەن روژنامە خویند، سوژانی بوو، بەلی ئەز پێڤە ھاتمە گریدان و مەن بەرێ خو دای ناڤی سەرڤیسەری وی و جھی لی دەرکەفتنا وی ھەمی مەن زانین و مەن کاغەزەك ب غەریبە نڤیسی بو سەرڤیسەری وی مەن گوتی ئابوئا ھەیقانا ھەو چەندە یاقی روژنامی کو بو مەن بەیتە میسل بیی بەرسفا کاغەزا مەن بنڤیسیت روژنامە بو مەن ھنارت و ئەز پێڤە ھاتمە گریدان و مەن دەست ھاقیتتی مەن خویند ئەڤە ئیک یا دووی ژ ی بەرێ دا گەلەك ھۆزانین ھندەك ھۆزانقان ل نک مە گەلەك جار دھاتمە گوتن وەکی د وەختی خو دا کو گەلەك ب دلی مەن ڤە نووسیاین (بەکر بەگی ئەززی) بوو چ ب نا ئیلە خان، چ ب بوھاری، چ ب سەیرانی و بەیتین دی، ئی ئەڤ ھندە ھۆزانین مەلایی جزیری ھەبوون ل مەدرەسی دگوتن ل وارا.

*ئەز بەنی ل شەڤین زڤستانا ل مالا رادیو و تیلەڤزیون نەبوون؟

- بەلی، ئەگەری وی چەندئ مە گوھی خو دداجیروگا، ئەڤە ئیک یا دووی ژ ی ل سالا ١٩٢٩-١٩٤١ - کوڤارا (ھاوار) ی بو مە دھاتمە بەغدا و مە دخویند و دگەل وی ژ ی کوڤارا (گەلاویژ) ی ل بەغدا ھەبوو مە د خویند، ئەم شارەزابوون کو ھندەك ھۆزانانین کورد ژ ی ھەبوون، تشتی نڤیسی گەلەك کیم بوو، ئەم پێڤە

ھاتینە گریدان ب خویندنی و ئەم پی دناختین ئەز دبێژم ئەز ژوان مروڤا بووم، تشتی مە ل کولی دکر مە ھاریکاریا شاگردین کوردین فەقیر دکر، شاگردی کوردی فەقیر ئیکی خەلکی زاخو بوو، ل خویندنگە ھا ناڤنجی بوو ل سانەویا غەریبی ھاتە نک مە ل کولی گوتی (ئەز دی خویندنگە ھا خو ھیلیم) مەن گوتی (بوچی دی خویندنگە ھا خو ھیلی؟) گوت (وہلا مەن پارەنین ئەز نەشتیم ب ریکە بھەم) ئەز رابووم نک ھەڤالین مە شاگردین کورد (٢٥) کەس بوون ئەوین ئەز شیایم مەن پارەژێ وەرگرتین نێزیککی (١٦-١٧) کەسا بوون، سەر و سەد فلس مەن ژ ی وەرگرتن و مەن دانی، پشتی ھە یفا وی خلاس بووی چارەکا دی ھاتە ڤە (دی ھیلە ڤە) ئەم رابووین ل وێری مە ھندەك پارە ژ شاگردین حقوکی ژ ی وەرگرتن و ھەڤالین دی ژ ی ھەتا ھە یفا سی ئەم چووینە نک مروڤەکی گەلەکی خوش مروڤە بوو ناڤی وی (عەلی کەمال) بوو وی ژ ی جامیری دەست ھاقیتتی ھاریکاریا تەلەببێن کورد کر ئەوان تشتا کارەکی گەلەکی مەزن ل مەن کر بوو و مەن گەلەك خەم ژ زمانی کوردی و توژی کوردی دخوار.

*سەیدا گوتارەك ئەوا تە بەلاڤکری کیژ سال بو و کیژ روژنامی و گوڤاری بو؟

- ھەتا بوویە (١٥ ی ئیلونا ١٩٨٠) ی ئەز بوومە ئەندامەك دگەل وەڤدی سەقافی ئیکگرتنا سەقافی مابەینا (مسری و سووری و ئیراقی) چوو مە قاھیری پشتی ئەز زڤریمەڤە دیسا ئەز مامە ل پشکا کوردی ھەتا سالا (١٩٦٠، ١٩٦١) ل سالا ١٩٦١ ی ئەز بوومە سەرۆکی قسمی کوردی ھەتا سالا (١٩٦٢) ی ھە یفا چریا ئیکی مەن ئیستیقلاا خو پشکیش کر ئەز چوو مە قسمی کوردی مەن دەرس دگوتنە پشکا کوردی ل زانینگە ھا بەغدا مەن دەرسا کورمانجی دگوتنی.

*ئەز بەنی سەیدایی مەزن جەگەر خوین ژ ی دگەل وە بوو؟

- سەیدایی مەزن جەگەر خوین بەری مەن دەرسین کورمانجی دگوتنە

